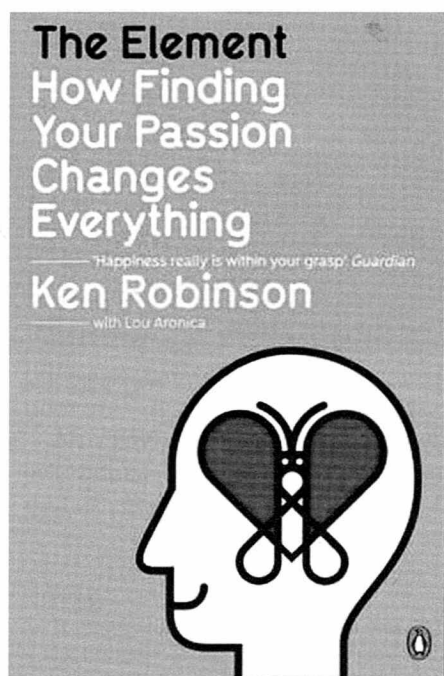

Ken Robinson:
Out of Our Minds – Learning to be Creative.
Capstone, 2011(2001), 326 s.

Ken Robinson:
The Element – How finding your passion changes everything.
Penguin Book, 2009, 274 s.

Vi finder ingen løsninger i bakspejlet

Anmeldelse af Karen Ellen Spannow

"We will not succeed in navigating the complex environment of the future by peering relentlessly into the rear view mirror".

Ken Robinson

Det var Lihme Himself, som vakte min interesse for Ken Robinsons ideer og bøger, ved at sende mig en medrivende animeret forelæsning, hvor Robinson præsenterer sine tanker om den nødvendige udvikling af menneskelige ressourcer og sin kritik af de nuværende uddannelsesbestræbelser, som efter hans mening nærmest er kontraproduktive og i hvert fald ikke er noget at prale af.

Forelæsningen ramte mig lige i solar plexus, fordi jeg længe har været skeptisk overfor påstanden om, at bare vi alle sammen får mere uddannelse og flere kommer på universitetet og alle bliver klogere på den gode gammeldags måde, så skal vi nok kunne hamle op med både de nye tigerøkonomier, klimaproblemerne og finanskrisen. Derude, hvor tigrene af og til endnu brøler, er mange jo også ret veluddannede og ikke sjældent betydeligt mere flittige og ambitiøse, end vi plejer at være på disse kanter. Så Robinsons både begavede og humoristiske påpegning af, at mere gammel vin på nye flasker nok ikke løser de svære udfordringer, vi har foran os, var lige vand på min mølle.

Så jeg måtte simpelthen finde ud af, om Robinson havde nogle flere relevante ord og sætninger og måske oven i købet nogle mere konkrete forslag, som kan hjælpe os alle sammen med at styre frem mod en mere fortrøstningsfuld fremtid. Derfor kastede jeg mig håbe-fuld over *The Element* og *Out of Our Minds* i en jagt på realistiske scenarier og strategier, som kan føre os ud af en ret fastlåst situation, hvor omkring 20 procent af alle, der går i skole, kommer ud mange år senere og føler sig dummere, end da de startede. Hvor et stigende antal højtuddannede ikke kan finde et job, som svarer

til deres uddannelse eller et job i det hele taget. Hvor den økonomiske situation er flydende og uberegnelig, og hvor klimaændringer bliver sværere og sværere at forklare som andet end et resultat af, at vores vestlige livsform medfører en uholdbar rovdrift på naturens ressourcer. Kort sagt søgte jeg hjælp til at komme ud af en i og for sig velbegrundet, men ikke desto mindre plagsom januartristhed.

Robinson udgav "Out of Our Minds" i 2001, men udgaven fra 2011 er blevet fuldstændig revideret og opdateret. Alene den teknologiske udvikling mellem 2001 og 2011 gjorde det nødvendigt med en vidtrækkende revision. På de ti år har de sociale medier gjort deres indtog, og på mange måder forandret måden, vi kommunikerer på. Bogen handler om, hvor vigtig kreativitet er, hvorfor så mange tror, at de ikke er kreative, og hvordan vi har fået anbragt os i en situation, hvor kreativiteten ikke i tilstrækkelig grad bliver stimuleret og sluppet løs. Revideringen af bogen har også givet mulighed for at reflektere over de mange reaktioner Robinson har fået på bogen i de mellemliggende 10 år, hvor han har rejst verden tynd og talt med og for et hav af mennesker.

Robinson har i "Out of Our Minds" sat sig for at forklare, hvorfor det er essentielt at promovere kreativitet, hvorfor de fleste behøver en hjælpende hånd til det, og endelig hvad kreativitet er, og hvem der har den. En af hans hovedpointer er, at vækst i kreativiteten kræver udviklingen af en kultur, der fremmer det kreative, og denne kultur skal inkludere alle. Kreativitet er ikke, hævder Robinson, modsat af hvad mange tror, noget som de få udvalgte er i besiddelse af, men noget der opstår og vokser i et samspil. Kreativitet er heller ikke begrænset til kunstneriske udfoldelser, men noget der kan sætte fut i alt muligt. I bogen er der desuden lagt vægt på at inddrage tre fundamentale temaer. Først og fremmest tages der højde for, at vi lever i en tid fuld af omvæltninger. Dernæst fremhæves vigtigheden af at tænke anderledes især om vore muligheder og potentiale. Endelig understreges det, at vi er nødt til at ændre vore forskellige systemer – ikke mindst uddannelsessystemet – radikalt.

Der er især, mener Robinson, behov for at fremelske en inspirerende indlæringskultur, der gøder jorden for de undervisere, der forstår, at undervisning har tre hovedformål. Først og fremmest skal den studerendes, og her taler vi

om alle, der er i gang med systematisk indlæring, personlige talenter og tilbøjeligheder udvikles. Dernæst skal deres kulturelle forståelse af verden udvides. Endelig skal de blive i stand til at sørge for sig selv økonomisk. Inddragelsen af moderne teknologi gør det efter Robinsons mening muligt at tilrettelægge indlæringsforløb, der tilgodeser den enkeltes særlige talenter og præferencer.

Robinson udfolder et virtuost kendskab til de mange filosofiske og psykologiske retninger og tendenser, der har præget og formet uddannelsessystemet i den vestlige verden. Det er derfor på baggrund af en solid viden, at han mener, at uddannelser alt for ofte tager udgangspunkt i alt muligt andet end den enkeltes muligheder og samfundets reelle behov. Det passer godt med, at man kan iagttage at langt de fleste – af i øvrigt erklærede reformivrige skolepolitikere – er vildt optaget af kanoner, dvs. hvad skal eleverne lære, og af resultatmålinger dvs. tests, mens pædagogikken og motivationsarbejdet får lov til at ligge ukommenteret hen. Meget få er ivrige efter at gøre sig kloge på, hvordan vi skal løfte den pædagogiske opgave.

"The Element" kom i 2009 og de to bøger holder på mange måder hinanden i hånden. "The Element" dykker især ned i beskaffenheden af det personlige talent og nødvendigheden af at få det til at blomstre samt i årsagerne til, at dette hyppigst ikke sker. Dels står vi selv i vejen for at udfolde talenterne, fordi vi mangler mod til at gøre usædvanlige ting og ellers vogter forældre og andre personer, vi kender, på os, så vi holder os til det konforme, det velkendte, og det som – i stigende grad fejlagtigt – anses som det sikre.

I "The Element" præsenterer Robinson en lang række solstrålehistorier af typen: først går personen grueligt meget ondt igennem og så sker miraklet. Hovedpersonen finder sin stamme, altså de mennesker som han (eller hun) trives med og som kan bakke ham op, han ramler lige ind i det, som han er hamrende god til, og års fiasko i skolen og andre forberedende institutioner er glemte. Pigen, der virkede lidt dum i skolen bliver en verdensberømt danserinde. Den urolige dreng på tredje række finder sin hylde og folder sig ud som verdenskendt rapper. Robinsons egen historie er også lutter solopgang. Som barn i en arbejderfamilie med

mange børn bliver han ramt af polio i femårsalderen, og en potentiel fodboldkarriere i familiens foretrukne klub fortoner sig, og det giver plads for en imponerende international karriere indenfor uddannelse, kreativitet og talentpleje. Og så videre.

Det er nogle fine historier, og man under af hjertet alle de nævnte deres succes og glæde, men måske er det lidt vanskeligt at tro på, at alle og enhver har et sådan uopdaget, oplejet talent, som i blomstring kan bære dem udenom et kedeligt lønmodtagerjob og besværet med at vende 5-ører. I bogen mangler helt klart eksempler, der er mere ned på jorden. Folk der fandt deres lykke bag kassen i Irma eller ved truckrattet i Jysk Sengetøjslager er ikke rigtig taget i betragtning.

Bøgerne sprutter af sætninger, der er født til at blive gode citater. Fx: (min oversættelse) "Uddannelse og træning er nøglerne til fremtiden. En nøgle kan drejes i to retninger. Drej den en vej og du låser ressourcer inde; drej nøglen den anden vej og du frigiver ressourcer og giver folk tilbage til dem selv." (1/s.285) Eller en lidt kortere i forbindelse med at Robinson understreger, at det er vigtigere, hvordan man tager det, end hvordan man har det: "En myre kan ikke ødelægge en skovtur!" Robinson er virkelig god til at formulere sig.

Det er derfor ikke underligt, at mange mennesker verden over har rost Robinson for at være en vigtig inspirationskilde. Men leger man et øjeblik djævelens advokat, kan man indvende, at der måske ikke er så meget nyt i det, han skriver. Vi har gennem mange år været præsenteret for fortalere for, at enhver har sine særlige muligheder, som skal lokkes frem af gode omgivelser og kærlige puf. Man kan også indvende, at mange af de velformulerede sætninger dybest set er banale.

Men at noget har været sagt før, og at det kan opfattes som banalt, betyder jo ikke, at det mister sin sandhedsværdi. Ganske vist er det ikke så let at finde det helt konkrete, som vi skal gå ud at gøre, i Robinsons bøger. Hans krav er forandringer, der bringer noget frem – som sikrer, at den enkelte kan trives og udvikles. Men han præciserer ikke hvilke forandringer, der skal ske. Måske af den enkle grund, at man er nødt til at påbegynde processen, før man kan beskrive den i detaljer. Måske er pointen netop, at man skal kaste sig ud i noget, som man ikke kan forudse det nøjagtige resultat af.

Som compensation for mangelen på konkrete metoder er bøgerne stoppet med eksempler på

personer, steder og institutioner, der, som han ser det, gør det godt. Så den, der skal i gang med noget konkret i uddannelsessektoren, kan muligvis finde mere praktiske anvisninger fra disse.

Og måske skal jeg og andre, der har det lidt uldent med så megen positiv psykologi på en gang, klappe de strittende nakkehår på plads og indse, at hvis man ikke kan mobilisere positiv energi og i øvrigt være i stand til at gribe i egen barm først, så kan man heller ikke være med til at få gang i den nødvendige forandringsproces. Skal vi ændre noget, må vi også tro på noget, fx at mindre standardisering og normpres kan give plads til at udvikle talenter. Talenter som for nuværende ikke gives en chance, fordi der i det ubarmhjertige hierarki i uddannelsessektoren lægges langt mere vægt på teorier og intellektuelle refleksioner end på praktiske og musiske færdigheder. I det hele taget, påpeger Robinson, er undervisningen overdrevent standardiseret og normbefængt, efter de lineære modeller, som den industrielle tidsalder har lagt op til. Den verden, der ligger forude, har ikke brug for standardisering, mener Robinson, men for variation.

Januartristheden er væk, men det skyldes nok mere aprilsolen og de blå hyacinter uden for vinduet end Robinsons bøger. Alligevel vil jeg varmt anbefale folk, der er på udkig efter indlæringsvitaminer og forandringer, at læse bøgerne. Selv vil jeg prøve at tage lidt af hans entusiasme for at afdække talentdiversitet med i mit arbejde som frivillig lektiehjælper. For som Robinson gør opmærksom på, så er heldet til at opsnuse særlige talenter svært afhængigt af, at så mange som muligt deltager.

Det kunne også være man skulle gå ud og smadre nogle bakspejle, og forsøge at blive bedre til at koncentrere sig om, hvad der sker på vejen fremad. For som Robinson siger: "Udfordringen nu er at forandre uddannelses-systemet til noget, der passer bedre til det 21. Århundrede. Kernen i den forandring må være en radikal ændret opfattelse af menneskelig intelligens og kreativitet." (1.s.14 min oversættelse.) Altså ud med IQ-målinger, statsstyrede curriculae og tests og ind med individuelle indlæringsprogrammer og tillid til den enkelte.